

University of Groningen

Begrijpend lezen is je vak

Beek, ter, Marlies; Opdenakker, Marie Christine; Deunk, Marjolein; Strijbos, J.W.

Published in:
Didactief

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:
2019

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Beek, ter, M., Opdenakker, M. C., Deunk, M., & Strijbos, J. W. (2019). Begrijpend lezen is je vak. *Didactief*, 49(9), 20-20.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Begrijpend lezen is je vak

Docenten van zaakvakken vinden begrijpend lezen belangrijk, maar vaak lastig om in hun lessen te integreren. Een korte training kan ze daarvoor meer motiveren.

De lesmethodes van zaakvakken, zoals geschiedenis en aardrijkskunde, bevatten vaak teksten met vakspecifieke woorden en veel informatie. Dat zijn leerlingen vanuit het po niet gewend: vooral in de brugklas begrijpen ze de stof daardoor soms slechter. Ze hebben voorkennis en een ruime woordenschat nodig en moeten weten hoe ze leesstrategieën kunnen inzetten. Reden te meer om als docent instructie te geven vanuit de didactiek van het taalgericht vakonderwijs.

Uit (inter)nationaal onderzoek is bekend dat bij zaakvakken in het vo gemiddeld 10% van de les wordt besteed aan leesinstructie. Docenten leggen af en toe een woord uit of vragen aan de leerlingen of zij de tekst begrepen hebben. Maar expliciete instructie, over hoe leerlingen leesstrategieën kunnen toepassen, komt minder vaak voor (zie kader).

Uit een kleinschalig onderzoek, met lesobservaties bij negen docenten geschiedenis in de brugklas (schooljaar 2017-2018), bleek dat zij over het algemeen weinig leesinstructie gaven. Meestal deden ze dit voordat leerlingen de tekst lazen (zodat zij zich konden oriënteren) of tijdens het lezen (om te zien of de leerlingen het begrepen). De instructie was vaker impliciet dan expliciet, en betrof meestal uitleg door de docent. Af en toe stelde deze vragen aan leerlingen, *modeling* (zie kader) kwam zelden voor.

Bekijk bronnen bij dit artikel op didactiefonline.nl.

Kopjes en plaatjes

Bij **impliciete instructie** geeft je als leraar uitleg of stel je vragen, zonder expliciet het hoe of waarom van de strategie te benoemen. Vergelijk bijvoorbeeld de impliciete uitleg 'Deze tekst gaat over democratie in Athene' met de **expliciete uitleg**: 'Als je wilt weten waar de tekst over zal gaan, kun je eerst naar de titel, de tussenkopjes en de plaatjes kijken.' Daarnaast is *modeling*, waarbij je een strategie voor doet ('ik zie', 'ik denk', 'ik ga nu...'), ook een bewezen effectieve manier om het tekstbegrip van je leerlingen te bevorderen.

De leerlingen in de onderzochte klassen oefenden met informatieve geschiednisteksten in het digitale programma *Gazelle* (Gemotiveerd en Actief Zelfstandig Lezen). In een rapportage zagen de docenten hoe leerlingen scoorden op verschillende leesvaardigheden, zoals oorzaak en gevolg herkennen. Vier docenten werden getraind om de gegevens uit het programma te vertalen naar een effectieve leesinstructie. Een leerling die moeite heeft met samenvatten is bijvoorbeeld gebaat bij expliciete instructie over hoe hij de belangrijkste zin in een alinea kan vaststellen.

Elke les een andere strategie

Alle vier de docenten behandelden na de training meer verschillende leesstrategieën dan voorheen. Zo besloot een docent voortaan in elke les een strategie centraal te stellen en deze klassikaal met zijn leerlingen te bespreken. Ook gaven ze vaker expliciete instructie. De docenten voelden zich naar eigen zeggen zekerder over hun eigen instructie. Twee van hen zeiden dat ze in de toekomst meer leesinstructie wilden integreren in hun lessen.

Alle negen deelnemers bleken positief over het digitale programma, maar hun leerlingen werden nog niet aantoonbaar beter in tekstbegrip. Onderzoek onder meer leerlingen en docenten is daarom wenselijk. ■

Marlies ter Beek e.a., Gemotiveerd, actief en zelfstandig lezen. Hoe een digitale leeromgeving zowel de leerling als de docent kan ondersteunen bij het begrijpend lezen van informatieve zaakvakteksten in het voortgezet onderwijs. *Rijksuniversiteit Groningen, 2018 (NRO-projectnummer 405-15-551).*

